

Motion till riksdagen 2016/17:3303

av **Aron Modig m.fl. (KD)**

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett samhälle där alla kan åldras i trygghet och värdighet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka drivkrafterna för ett längre yrkesliv och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tidigarelägga etableringsåldern på arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja bostadstillägget för pensionärer och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka pensionsrätten för barnår med ett år och höja jämförelseinkomsten i pensionsrätt för barnår, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att premiepensionen automatiskt ska delas lika mellan de föräldrar som har barn som inte fyllt tolv år, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att slopa det avdrag som görs vid överföring av premiepension, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
8. Riksdagen anvisar anslagen för 2017 inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

Tabell 1 Kristdemokraternas förslag till anslag för 2017 uttryckt som differens gentemot regeringens förslag (tusental kronor)

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (KD)
1:1 Garantipension till ålderspension	13 364 900	
1:2 Efterlevandepensioner till vuxna	11 545 300	
1:3 Bostadstillägg till pensionärer	8 377 200	+1 400 000
1:4 Äldreförsörjningsstöd	953 500	-100 000
2:1 Pensionsmyndigheten	533 551	-1 642
Summa	34 774 451	+1 298 358

Tabell 2 Kristdemokraternas förslag till anslag för 2017 till 2020 uttryckt som differens gentemot regeringens förslag (miljoner kronor).

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom					
1:3 Bostadstillägg till pensionärer	+1 400	+1 300	+1 200	+1 200	
1:4 Äldreförsörjningsstöd	-100	-100	-100	-100	
2:1 Pensionsmyndigheten	-2	-4	-7	-11	
Summa	+1 298	+1 196	+1 093	+1 089	

1 Kristdemokraternas utgångspunkter

Att bygga ett samhälle där alla kan åldras i trygghet och värdighet är ett angeläget mål för Kristdemokraterna. Ett välfärdssamhälle kan i hög grad bedömas utifrån kriterier som graden av respekt, tillvaratagande och omsorg om den äldre generationen.

Äldre ska kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag, kunna åldras i trygghet och med bibehållet oberoende, bemötas med respekt och ha tillgång till god vård och omsorg. Äldre ska ses som unika personer med skilda intressen och bakgrunder, behandlas väl och kunna känna välbefinnande.

En sammanhållen politik med inriktning mot de äldre i samhället får och kan inte bara handla om vård och omsorg. Det friska åldrandet, att se äldre som en resurs att ta tillvara på och ha ett väl fungerande samspel mellan generationerna är lika viktiga beståndsdelar.

Att kunna åldras med bibehållen värdighet måste vi kunna garantera varje människa, men många äldre känner idag oro inför de sista åren av livet. Kristdemokraterna ser flera angelägna politiska åtgärder och reformer som på såväl kort som lång sikt stärker äldres ekonomiska ställning. En viktig grund är dock den pensionsreform som trädde i kraft 2003. Denna garanterar pensionssystemets stabilitet, och är något som Kristdemokraterna värnar.

2 Sverige står inför en stor demografisk utmaning

Sveriges befolkning lever i genomsnitt allt längre och den så kallade försörjningskvoten växer. Den andel av befolkningen som är i arbetsför ålder blir mindre och mindre i förhållande till övriga åldersgrupper, med resultatet att försörjningsbördan för dem som arbetar ökar.

År 2015 var Sveriges försörjningskvot knappt 74, vilket innebär att 100 personer i den antagna arbetsföra åldern 20–64 år ska försörja nästan 74 personer i icke arbetsföra ålder. Enligt SCB:s prognos kommer denna kvot år 2060 att uppgå till 92.¹

Situationen kan förväntas skärpas ytterligare framöver till följd av de senaste årens stora migration till Sverige, förutsatt att inte sysselsättningsgraden bland utrikes födda, framför allt hos utomeuropeiskt födda, förbättras drastiskt.²

Sammantaget innebär den demografiska utmaningen stora ansträngningar för hela samhällsekonomin, och därigenom för såväl finansieringen av vår gemensamma välfärd, för pensionernas utveckling och för äldres generella välbefinnande. Utmaningen är av en sådan dimension att framtiden för välfärdsstaten såsom vi känner den hänger på hur Sverige klarar av att möta den.

2.1 Fler behöver arbeta mer och längre

För att Sverige ska klara av att möta den demografiska utmaningen behövs till att börja med en långsiktigt stark och stabil ekonomisk tillväxt och en hög sysselsättningsnivå. Det krävs att fler arbetar mer. För att åstadkomma detta behövs i sin tur en generell ekonomisk politik som främjar innovationer, risktagande, entreprenörskap, företagande, arbete och en välfungerande matchning på arbetsmarknaden.

Det är olyckligt för Sverige, och därmed för både nuvarande och kommande pensionärer, att regeringen i många avseenden för en politik som går i rakt motsatt riktning, med skatthöjningar och ökad regelbörda för företag som huvudnummer. Kristdemokraterna och de övriga allianspartierna för i motsats till detta en politik som tar avstånd ifrån skatthöjningar på arbete och företagande, och som har som ett huvudsakligt mål att stärka svensk konkurrenskraft.

Tätt sammankopplat med den ekonomiska tillväxten och sysselsättningen är behovet av att den genomsnittliga aktiva tiden på arbetsmarknaden förlängs. Politiken kan och bör göra en hel del för att skapa både bättre förutsättningar och starkare incitament för detta. Det som oftast behandlas i debatten är förslagen på åtgärder för att få äldre att stanna kvar längre i arbetslivet. Vanligast förekommande är diskussionen kring pensionsåldern.

2.2 Åtgärder för ett senarelaggt utträde från arbetsmarknaden

I takt med att medellivslängden stiger ser Kristdemokraterna det som naturligt att också pensionsåldern justeras uppåt. År 2015 var medellivslängden i Sverige 84 år för kvinnor och 80 år för män, i båda fallen en ökning med nio år jämfört med 1960.³ Ökningen bara sedan 2003, då den nuvarande pensionsreformen trädde i kraft, har varit 1,6 år för kvinnor och 2,4 år för män.

¹ <http://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Befolkning/Befolkningsframskrivningar/Befolkningsframskrivningar/14498/14505/Aktuell-befolkningsprognos/Sveriges-framtida-befolkning-20152060/273432/>

² <http://www.arbetsformedlingen.se/Om-oss/Pressrum/Pressmeddelanden/Pressmeddelandeartiklar/Riket/2016-06-13-Arbeitslosheten-fortsatter-nedat.html>

³ <http://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Befolkning/Befolkningsframskrivningar/Befolkningsframskrivningar/14498/14505/Aktuell-befolkningsprognos/Sveriges-framtida-befolkning-20152060/273436/>

Kristdemokraterna vill därför, inom ramen för pensionsöverenskommelsen, öka de regelmässiga drivkrafterna för ett längre yrkesliv. Det handlar bland annat om att se över gränserna för uttag av inkomstgrundad allmän pension, för tidigast uttag av garantipension och äldreförsörjningsstöd samt för uttag av pension som grundas på avdragsgill avgift. Vi vill också att rätten att kvarstå i anställning ska gälla till 69 år, istället för till 67 år som är fallet idag.

Utöver det rent regelmässiga vill Kristdemokraterna också stärka incitamenten och möjligheterna för äldre att stanna kvar längre på arbetsmarknaden. Idag får den som fyllt 65 år men fortfarande arbetar ett fördubblat jobbskatteavdrag, vilket följaktligen gör att vederbörande får behålla mer av sin lön efter skatt jämfört med en person som inte uppnått denna ålder. Kristdemokraterna sänker denna åldersgräns till 64 år. Tanken bakom är att fler ska hinna upptäcka det ekonomiskt lönsamma i att stanna kvar lite längre i arbetslivet innan de fattar beslutet om den egna pensionsavgången.

Kristdemokraterna slopar också den särskilda löneskatten för äldre som infördes av regeringen den 1 januari i år, det vill säga den extra skatten om 6,5 procent på ersättningar för arbete och inkomst av aktiv näringsverksamhet till personer som fyllt 65 år. På så sätt blir det billigare för arbetsgivare att anställa äldre och därigenom ökar även möjligheterna för personer äldre än 65 år att stanna kvar i arbetslivet.

2.3 Åtgärder för en tidigarelagd etablering på arbetsmarknaden

Att äldre arbetar längre upp i åldrarna kan dock inte vara det enda svaret på den demografiska utmaningen. Sannolikt finns till och med större möjligheter att förlänga arbetslivet genom att sänka den genomsnittliga åldern för när unga gör entré på arbetsmarknaden. Enligt SCB har etableringsåldern – definierat som åldern då minst 75 procent av en ålderskull förvärvsarbetar – under 2000-talet pendlat mellan 26 och 29 år för män och 29 och 32 år för kvinnor, vilket är att jämföra med en etableringsålder på 20 och 21 år i början av 1990-talet.⁴

Varje år med vilken denna etableringsålder kan sänkas är viktigt för såväl samhället som för pensionssystemet, men också för den enskildes framtida pension. Samhället och pensionssystemet skulle gynnas av en högre sysselsättning med mer inbetalda skatteintäkter och sociala avgifter. Den enskilde skulle samtidigt få en högre livsinkomst och följaktligen också mer i pension då den dagen kommer. Den pensionskrona som betalas in tidigt får fler år på sig att växa med ränta-på-ränta-effekten än den pensionskrona som betalas in sent.

Den senare effekten ska inte underskattas. Pensionsförvaltaren Alecta presenterade i rapporten ”Ett långt arbetsliv börjar tidigt” från 2014 flera räkneexempel på hur den totala månatliga pensionen kan se ut beroende på om en person etablerar sig på arbetsmarknaden vid 25 eller 30 års ålder. Exempelvis kan pensionen för en privatanställd tjänsteman med svag löneutveckling skilja sig åt mer än 4 000 kronor per månad.⁵

För att tidigarelägga etableringsåldern på arbetsmarknaden vill Kristdemokraterna därför stärka de ekonomiska incitamenten för unga att stå till arbetsmarknadens förfogande och börja arbeta tidigare. Dels gör vi detta genom att införa ett fördubblat jobbskatteavdrag för personer yngre än 25 år. Vid sidan om att göra det mer lönsamt att

⁴ http://www.scb.se/statistik/_publikationer/UF0521_2011I30_BR_A40BR1204.pdf

⁵ https://www.alecta.se/Global/Rapporter/Ett_l%C3%A5ngt_arbetsliv_b%C3%B6rjar_tidigt.pdf

arbete för alla unga så ökar denna skattesänkning också attraktiviteten i den introduktionsanställningsform som Kristdemokraterna lagt fram förslag om, och som syftar till att förenkla för bland annat de unga som står långt ifrån arbetsmarknaden att komma i egen försörjning.

För att tidigarelägga inträdet på arbetsmarknaden för fler inför Kristdemokraterna även en examensbonus för personer som tar ut en akademisk examen innan de fyller 25 år. Denna bonus består i en treårig förlängd tid med dubbelt jobbskatteavdrag, alltså fram till 28-årsdagen.

Svenska studenter tar examen sent relativt studenter i andra jämförbara länder. Den genomsnittliga åldern då svenskar tar ut sin första kandidatexamen var 28,1 år 2014, att jämföra med OECD-snittet på 26,1 år eller för den delen Storbritanniens 23,5 år och Nederländernas 23,7 år.⁶ Bakgrunden är bland annat att fenomenet ”sabbatsår” mellan avslutade gymnasiestudier och påbörjade akademiska studier är populärt bland svenska ungdomar. Men därutöver tar många studenter också längre tid än nödvändigt på sig för att slutföra den utbildning man påbörjat. Ibland för att målet med utbildningen är för otydligt, ibland för att man helt enkelt läser i brist på annan sysselsättning. Säkert påverkar det också att den så kallade utbildningspremien, enligt OECD, är lägre i Sverige än i jämförbara länder.⁷ Utbildning lönar sig helt enkelt dåligt i Sverige idag.

Vinsterna för samhället, pensionssystemet och den enskilda i en tidigarelagd genomsnittlig examensålder är desamma som anges ovan. Men därutöver kan också tilläggas att dagens höga examensålder leder till minskad produktivitet bland de sysselsatta eftersom det arbete som studenterna utför före och under studietiden som regel är mindre produktivt än det arbete som de kan utföra när de slutfört sin studier.

Rent samhällsekonomiskt blir också den akademiska utbildningen mer lönsam ju tidigare i livet den sker, helt enkelt för att den då medför fler yrkesverksamma år med en högre produktivitet. Ju längre tid en person tar på sig för att slutföra en specifik akademisk utbildning, desto högre blir också kostnaderna för studiemedel.

Sammantaget avsätter Kristdemokraterna 4,58 miljarder kronor i statsbudgeten för 2017 för att stärka incitamenten för ett längre arbetsliv. Som framgår av resonemangen ovan är det en investering som är lönsam på både kort och lång sikt.

3 Förstärkningar av nuvarande pensionärers ekonomi

De senaste åren har pensionssystemets så kallade broms diskuterats flitigt eftersom den upplevts leda till en olycklig ryckighet i pensionernas utveckling från år till år. En följd av detta är att den så kallade pensionsgruppen, som Kristdemokraterna är del av, har beslutat att pensionssystemets balansering ska förändras något. Detta har inneburit att uppgången år 2016 kommit pensionärerna till del, samtidigt som utvecklingen ska jämnas ut på ett annat sätt än tidigare från och med nästa år. Det är en välkommen förändring för många pensionärer som ökar förutsägbarheten i pensionssystemet.

Kristdemokraterna har länge varit drivande för att sänka skatten för pensionärerna. Under alliansregeringarna 2006–2014 förhandlade vi fram hela fem sänkningar av skatten på pensioner och därutöver tre höjningar av bostadstillägget för pensionärer. För en ”garantipensionär” innebär detta idag motsvarande en extra pensionsutbetalning per

⁶ <http://www.ekonomifakta.se/Fakta/Utbildning-och-forskning/Utbildningsniva/Examensalder/>

⁷ <http://www.altinget.se/artikel/oecd-bekraftar-sverige-har-lagst-utbildningspremie>

år, jämfört med om förändringarna inte hade vidtagits. Det har med andra ord inneburit historiska förbättringar av pensionärernas ekonomiska situation.

Kristdemokraterna går nu vidare med ytterligare förstärkningar av de nuvarande pensionärernas ekonomi. Vi sänker bland annat skatten på pension så att skillnaden i beskattning på lön respektive pension är helt borttagen för månadsinkomster upp till 14 000 kronor, vilket innebär 200 kronor mer per år för en genomsnittlig pensionär. Härutöver höjer vi också bostadstillägget för pensionärer med 500 kronor per månad för ensamstående respektive 300 kronor per månad för sammanboende, vilket kommer de pensionärer som har det sämst ställt till del.

Sammantaget lägger Kristdemokraterna 3,5 miljarder kronor mer än regeringen i statsbudgeten för 2017 på att stärka pensionärernas ekonomi.

4 Mer jämställda pensioner

Dagens kvinnliga ålderspensionärer har i regel lägre pension än manliga ålderspensionärer. Det beror på att kvinnor i genomsnitt har en lägre pensionsgrundande inkomst än män, vilket i sin tur huvudsakligen grundar sig på ojämlikheter i lönestrukturen och på att kvinnor historiskt har arbetat färre år än män.

Enligt SCB är den enskilt största förklaringen till löneskillnaderna mellan män och kvinnor att kvinnor och män finns i olika yrken. Därutöver har män i genomsnitt högre lön än kvinnor i de flesta yrken, även i många kvinnodominerade sådana. En annan faktor bakom skillnaderna i mäns och kvinnors pensioner är att kvinnor tar ut en större del av föräldraledigheten och att de oftare går ned i arbetstid när barnen är små.⁸

4.1 Stärkt pensionsrätt för barnår

Sedan 1999 finns i pensionssystemet, efter ett kristdemokratiskt initiativ, en rätt att tillgodoräkna sig pensionsrätt för så kallade barnår. Det innebär att upp till fyra år kan räknas som pensionsgrundande för den av föräldrarna som har haft en lägre inkomst, bland annat på grund av längre föräldraledighet och deltidsarbete. Denna reform har varit viktig eftersom den dels stärker framför allt kvinnors pensioner, dels signalerar att det är en viktig samhällsinsats att ta hand om sina barn.

I dag arbetar många kvinnor deltid även efter barnets fyraårsdag. För att ytterligare kompensera de föräldrar som går ned i arbetstid, eller är hemma med sjuka barn i större utsträckning – vilket fortfarande oftast är kvinnor – utökar Kristdemokraterna antalet barnrättsår från fyra till fem. Dessutom höjer vi den generella jämförelseinkomsten i barnrättsåren från 75 procent till 85 procent, så att de med lägst inkomst får en högre pensionsrätt. Vi avsätter 2,4 miljarder kronor för detta ändamål och finansierar det genom att pensionsrätterna för studieår slopas.

Detta är förslag som också Pensionsmyndigheten har fört fram. Enligt myndigheten uppskattas dessa förändringar minska gapet mellan mäns och kvinnors intjänande till den allmänna pensionen med cirka 0,8 procentenheter.⁹

⁸ Länk: http://www.scb.se/sv_/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Levnadsforhallanden/Jamstallldhet/Jamstallldhetsstatistik/12252/12259/Behallare-for-Press/375659/

⁹ Pensionsmyndigheten ”Analys av pensionsrätt för barnår respektive studier ur ett jämställdhetsperspektiv. Svar på regeringsuppdrag” 2015-12-08 samt ”Kompletterande underlag om

4.2 Automatiskt delad premiepension för föräldrar

Allt för få känner till möjligheten att överföra den så kallade premiepensionen mellan gifta och registrerade partner, så att pensionen utjämnas något mellan den som tjänar mer och den som tjänar mindre.

Jämställdhetsskäl talar starkt för att grundregeln ska vara att makar automatiskt delar lika på den intjänade premiepensionen så länge de har barn som inte har fyllt tolv år, och de som vill frångå denna regel aktivt bör begära detta. Det ska också i fortsättningen vara möjligt att överföra hela sin premiepension till sin make, maka eller registrerade partner. Det bör utredas om samma förutsättningar kan gälla sammanboende med gemensamma barn.

I dag innebär en delning av premiepensionen också att överföringen minskas med 8 procent, så att mottagaren får 92 procent av beloppet medan resten av pengarna fördelas som så kallad arvsvinst.¹⁰ Kristdemokraterna föreslår att detta avdrag slopas helt eftersom att överföring av premiepensionsrätt ska uppmuntras.

Övriga budgetpåverkande anslagsförändringar

Med anledning av att vi höjer bostadstillägg för pensionärer minskar anslaget för försörjningsstöd med 100 miljoner kronor. Kristdemokraterna bedömer att det finns utrymme för en justering av anslagen till de myndigheter som tillämpar pris- och löneomräkning (PLO) för att på så sätt effektivisera och samtidigt finansiera prioriterade satsningar. Justeringen är beräknad som en 30-procentig minskning av PLO-uppräknningen under 2017–2020. Pensionsmyndighetens anslag justeras därför ned.

Aron Modig (KD)

Jakob Forssmed (KD)

Robert Halef (KD)

Caroline Szyber (KD)

Penilla Gunther (KD)

Désirée Pethrus (KD)

Larry Söder (KD)

---

avskaffad studierätt och utökad barnårsrätt. Svar på regeringsuppdrag.” 2016-04-28.

¹⁰ Från och med november 2016 sänks detta avdrag till 6 procent.